

Moros, els últims de Filipines

Enmig de les accions guerrilleres musulmanes i comunistes contra Manila, de la presència de paramilitars i d'interessos econòmics, i de la crisi del sud-est asiàtic, avança amb penes i treballs l'enèsim intent de pacificar la zona més deprimida de l'arxipèlag filipí.

ARXIU / EFE

Combatents musulmans a la pobre regió meridional de Mindanao. La possible unió dels 12.000 lluitadors moros i els 7.000 comunistes constituiria una seriosa amenaça per al govern de Manila.

La política populista del president de les Filipines, Joseph Estrada, no ha aconseguit amagar del tot davant els ulls de l'opinió pública els mals endèmics del país i alguns dels problemes a què s'enfronta el conjunt de la regió en aquests darrers anys. La profunda crisi del sud-est asiàtic o les disputes territorials per les illes Spratly, a l'exterior, i la sempre difícil situació social interna han relegat els últims temps el conflicte oblidat del sud filipí, la zona d'influència musulmana, a un llunyà segon terme de l'agenda governamental. I això, malgrat que a la primera meitat dels 90 les Filipines arrossegaven el last de ser l'únic país membre de l'Associació de

Nacions del Sud-Est Asiàtic que encara s'havia d'enfrontar a problemes greus d'insurreccions armades, causa de 120.000 morts.

Quan l'ex-president Fidel Ramos va accedir al poder el juny del 1992, va marcar-se dos objectius: el primer, situar les Filipines en el grup de països industrialitzats, al costat de la resta de veïns esdevinguts a curt termini els anomenats *tigres asiàtics*; i el segon, assegurar a negociar amb els diversos moviments armats que assolaven el país. En aquest sentit, la consecució d'un acord de pau amb el màxim líder del Front Nacional d'Alliberament dels Moros (MNLF), Nur Misuari, el setembre del 1996, va traduir-se en la creació de quatre

províncies autònomes musulmanes a la regió meridional de Mindanao, la més pobre de l'arxipèlag, un primer pas que s'ha mostrat insuficient per aturar la històrica rebel·lió islàmica a les Filipines. Una escissió de l'MNLF encapçalada per Hashim Salamat i sota la sigla MILF (Front Islàmic d'Alliberament Moro), juntament amb el petit grup de fanàtics integristes Abu Sayyaf ("Portadors de l'Espasa"), va mirar cap a una altra banda durant la signatura dels acords de Manila i va optar per agafar el relleu en la lluita per la independència de les regions meridionals. L'esclètxa, vista amb poc temor pel govern de Ramos i pel mateix MNLF, no va trigar a mostrar-se enverinada. La poma de la discòrdia entre Manila i el Mindanao musulmà es tornava a podrir. La guerrilla del MILF ha tingut prou amb tres anys per demostrar la seva capacitat militar i controlar nombroses zones del sud. El nou executiu d'Estrada, sorgit de les urnes el 1998, malgrat les mostres d'intransigència envers la revolta, s'ha vist empès a desgrat seu a buscar el diàleg amb els nous interlocutors musulmans i a reobrir la carpa de l'autonomia.

El sud també existeix. La regió de Mindanao, a l'extrem meridional de l'arxipèlag, ha viscut durant els tres segles de colonització espanyola i el mig segle d'administració nord-americana una imparabile allau de colons provinents del nord a la recerca de terres i prosperitat. Massa sovint les promeses

governamentals de benestar per als colonitzadors han estat un miratge amb l'únic propòsit de les autoritats d'empènyer gent cap al sud remot per repoblar unes zones fins aleshores de base animista (*lumads*) i musulmana (*moros*, terme encunyat per l'invasor espanyol per referir-se a les poblacions del sud i recuperat com a símbol de la unitat dels 13 grups lingüístics islamitzats, al costat de bangsamoro), considerades fora de control. El resultat d'aquesta política ha propiciat un capgirament dels percentatges poblacionals (ara la comunitat cristiana forma el gruix de Mindanao amb un 85% dels 25 milions d'habitants) i, sobretot, un subdesenvolupament econòmic i social perillós (14 de les 20 províncies més pobres de les Filipines són al sud), que ha desembocat més d'una vegada en conflictes ètnics, religiosos i classistes.

Actualment, el principal motor econòmic d'aquesta regió rica en recursos i gran com tres vegades Bèlgica, l'agrícola, està controlat per set companyies multinacionals dedicades a les plantacions extensives de plàtans, pinyes, cocos i productes tropicals, que aprofiten la mà d'obra barata de grans masses de treballadors abocades a la desocupació crònica. Els interessos polítics i pecuniaris també passen per damunt dels drets civils davant la destrucció massiva del medi natural i la desforestació de Mindanao. I la posada en marxa de projectes de desenvolupament amb noms evocadors com ara Philippines 2000, malgrat tot, no han obtingut els fruits esperats, ja que es basaven en l'atracció dels capitals musulmans dels països del Golf Pèrsic i, sobretot, de l'Àsia del sud-est (Indonèsia, Malàisia i Brunei), directament afectats pel crac financer regional. Enmig d'aquesta situació poc esperançadora, el recurs a la violència per a la resolució dels problemes ha estat el pa de cada dia tant entre la comunitat musulmana com entre la majoria cristiana. Mindanao ha estat un terreny adobat per al sorgiment de conflictes socials derivats de la possessió de terres, l'evangelització dels nadius i la manca de futur

de vida digne, amb la consegüent generació de guerrilles islàmiques, paramilitars cristians (uns 25.000, enquadrats en una trentena de grups de *vigilantes* i *ilagas*) i destacaments de l'exèrcit suplementaris, que es mengen el 30% dels pressupostos del Ministeri de Defensa filipí. I tot plegat, en una zona teòricament pacificada amb els acords del 1996, després de quatre anys de dures negociacions a Djakarta i la intermediació d'un Muhammad el-Gaddafi encara present a l'arena política internacional.

Els articles de la proposta de pau posaven l'èmfasi en l'aturada dels odís interètnics, la resolució dels conflictes de propietat de la terra i el repartiment equitatiu dels recursos naturals i el poder econòmic i polític entre catòlics, musulmans i *lumads*. La creació d'un consell regional (Regió Autònoma del Mindanao Musulmà) dominat per l'MNLF i encarregat de la distribució de fons per al desenvolupament econòmic de les quatre

províncies autònomes, la integració dels rebels en les forces d'ordre locals, la introducció dels valors de l'islam en el sistema educatiu, com també avantatjoses mesures fiscals, apuntalaven una pau reclamada per tots els fronts. A tres anys vista, però, la persistència de tots aquests mals no presagia res de bo i reclama mesures correctores.

Una segona oportunitat per a la pau. Conscients de la importància creixent de l'escindit MILF, que en tres anys ha superat amb escreix el pes polític i militar que durant dues llargues dècades i més de 100.000 morts es va forjar l'MNLF de Misuari, el president Estrada i l'exèrcit han admès la necessitat de reobrir el diàleg amb els rebels musulmans. Els primers contactes van tenir lloc els dies 8 i 10 de febrer a la ciutat de Sultan Kudarat (Cotabato), precedits per una demostració de força governamental amb l'intent d'ocupació del quarter general guerriller d'Onar (26 de gener). La batalla,

Militars filipins controlen el recompte de vots de les eleccions que l'any passat van donar la presidència del país al populista Joseph Estrada. El president ha hagut d'incloure les negociacions amb els rebels en la seva agenda.

ARXIU / EFE

abans del paisatge de la negociació, va deixar una trentena llarga de morts rere seu i 80.000 desplaçats. No obstant això, la tàctica de debilitar l'adversari amb uns quants cadàvers més damunt la taula no va fer efecte. Les distàncies entre les dues parts van impossibilitar que es materialitzés un acord en aquesta primera ronda, malgrat l'oferta del govern d'ampliar l'autonomia musulmana una setmana abans de la trobada.

Segons el conseller de la Presidència, Alexander Aguirre, el pla proposat per l'executiu establia "un grau d'autonomia substancial" al MILF dins el marc de la Constitució, que complementaria les competències transferides arran del tractat de pau del 1996 amb l'MNLF. Entre altres punts, la nova llei presentada al congrés preveu l'extensió de l'autonomia (sota consulta popular) a deu províncies més de Mindanao, de població majoritàriament cristiana, que ja van rebutjar en referèndum incloure's dins el territori autònom. La trobada també va ser aprofitada mediàticament pels comandaments del Front Islàmic, amb el llançament d'una proposta de referèndum adreçada als "habitants bangsamoro (musulmans) i indígenes de Mindanao", a fi d'establir si volen constituir un estat separat. El fracàs de les converses, avalat per declaracions enceses (un destacat líder musulmà va arribar a afir-

mar que si "les paraules d'Estrada es donessin per menjar a un gos, les vomitaria"), necessitava un gest a l'alçada d'un president que es mou com peix a l'aigua quan es tracta de jugar la carta del populisme. La visita llampec d'Estrada a Mindanao, a finals de febrer, no va reportar-li bons rèdits per incrementar punts davant l'opinió pública del país. De fet, els dos màxims objectius que es va marcar, entrevistar-se amb Salamat i alliberar dos alts oficials de l'exèrcit segrestats per la guerrilla comunista del Nou Exèrcit del Poble (NPA), també enquistada al sud i en plena "celebració" del trentè aniversari, no es van moure de l'agenda i va haver de tornar al palau de Malacanang amb les mans buides. Això sí, amb una oposició rebel fent pinya com mai no s'havia vist davant les úniques paraules que va pronunciar el president filipí a Mindanao: "Donaré tot el meu suport a les forces armades i a la policia en la seva lluita per protegir la nostra integritat territorial."

La tensa situació al sud va propiciar, justament, un acostament històric entre faccions musulmanes i, fins i tot, declaracions de bones intencions entre els dos principals maldecaps armats de les autoritats. La trobada de mitja hora el 16 de març entre Nur Misuari (MNLF) i Hashim Salamat (MILF) va servir per posar fi a mitja dècada de distanciament. "Se- guim diferents camins de pau. Sa-

lamat persegueix la independència de la manera que creu més adequada, mentre que el meu objectiu es diu autonomia", afirmava Misuari. I afegia: "En tot cas, és bo tornar a parlar amb un germà perdut durant tant de temps". Més amenaçadores per a Manila eren les paraules del líder del MILF, adreçades a l'històric moviment armat de l'NPA, en què insinuava la possibilitat d'una confluència entre els rebels comunistes i musulmans, ja que les diferències ideològiques de les dues forces "no són ni de bon tros una barrera". Una hipotètica aliança, any rere any anunciada, uniria als 12.000 lluitadors musulmans els 7.000 guerrillers comunistes, desplegats en vastes zones de població cristiana on l'acció separatista del MILF precisament no té cap ressò.

Un mes calent. Des de Manila, la resposta a tots aquests moviments ha estat la decisió de posposar, per decret presidencial, les eleccions locals previstes al març a les quatre províncies autònomes, a causa del clima de violència segons la versió oficial. Estrada va traslladar amb la seva signatura els comicis per renovar els membres de l'administració local i de la Cambra de la Regió Autònoma del Mindanao Musulmà al 13 de setembre. El pas per les urnes probablement coincidirà en el temps amb la represa de les negociacions entre el MILF i el govern, després d'una trobada de prospecció en ple agost per desencallar el procés. Damunt la taula, però, hi ha l'escull de la identificació i el reconeixement dels principals camps d'entrenament de la guerrilla a la jungla, condició indispensable pels separatistes. Del contacte estiuenc, això sí, n'ha sortit la data del 25 de setembre per asseure's per enèsima vegada. Vista l'experiència passada, a Mindanao s'espera un setembre mogut davant l'esforç de les parts per arribar amb una posició de força a les converses. Però, sobretot, es confia en l'obertura d'un procés que tanqui per sempre tres dècades banyades en sang.

Albert Balanzà / Martí Crespo